

CHƯƠNG VIII. NHỮNG HÌNH HÌNH HỌC CƠ BẢN

A TỔNG QUAN

1 Vị trí, vai trò của chương

Với nội dung nói về các quan hệ cơ bản giữa điểm, đường thẳng và đoạn thẳng cùng với các yêu cầu về kĩ năng vẽ hình, Chương VIII là chương đầu tiên về hình học suy luận. Chương này cung cấp những khái niệm đầu tiên, làm cơ sở để xây dựng lên toàn bộ hệ thống hình học và mô tả thế giới tự nhiên. Vì vậy, đây là một chương đặc biệt quan trọng và do đó các kiến thức được trình bày một cách đơn giản, dễ hiểu nhất, tránh sa vào những lập luận phức tạp gây nhầm lẫn.

2 Cấu tạo chương

Chương gồm 6 bài học và các tiết luyện tập chung, ôn tập chương, thực hiện trong 16 tiết. Cụ thể như sau:

Bài 32. Điểm và đường thẳng	3 tiết
Bài 33. Điểm nằm giữa hai điểm. Tia	2 tiết
Bài 34. Đoạn thẳng. Độ dài đoạn thẳng	2 tiết
Bài 35. Trung điểm của đoạn thẳng	1 tiết
Luyện tập chung	2 tiết
Bài 36. Góc	2 tiết
Bài 37. Số đo góc	2 tiết
Luyện tập chung	1 tiết
Bài tập cuối chương VIII	1 tiết

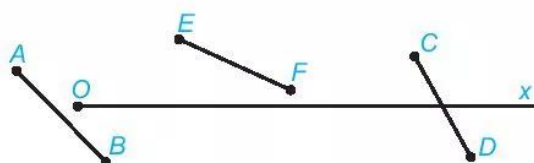
3 Những điểm mới chủ yếu so với SGK trước đây

Về nội dung có một số thay đổi sau đây:

- Trong bài chỉ đưa ra khái niệm hai đường thẳng cắt nhau cùng với thuật ngữ "giao điểm" mà bỏ qua tương giao của các đoạn thẳng hay tia với nhau và với đường thẳng. Các khái niệm này, một cách trực quan, có thể hiểu tương tự như khi xét tương giao của hai đường thẳng. Trong giờ bài tập, GV có thể vẽ hình, hỏi để biết HS có hiểu sai các khái niệm này không.

Ví dụ: Trong các đoạn thẳng AB , CD và DE (hình trên), đoạn thẳng nào cắt (hay không cắt) tia Ox ?

- Việc cộng hai đoạn thẳng dựa trên cơ sở quan sát hình vẽ, không dựa trên lập luận.

- Độ dài đoạn thẳng được trình bày để GV và HS hiểu rằng nó tồn tại độc lập với việc chọn đơn vị độ dài.

Về phương pháp tiếp cận, chương này quán triệt hai quan điểm sau:

- *Luôn luôn gắn với đời sống thực tế.* Với mỗi khái niệm hay quan hệ, SGK TOÁN 6 luôn yêu cầu HS tìm hình ảnh tương ứng trong đời sống. Chẳng hạn, hai đường thẳng song song thì thể hiện bởi hai thanh đường ray, hai đường thẳng cắt nhau tại một giao điểm được thể hiện là hai con đường cắt nhau tại một ngã tư, trung điểm của đoạn thẳng thể hiện là điểm chính giữa của một quãng đường,...
- *Tạo điều kiện cho HS luyện tập sử dụng các công cụ đo vẽ hình* (thước kẻ, compa, ê ke, thước đo góc), và các công cụ khác có sẵn trong đời sống hằng ngày như sợi dây, cái bàn học, cái kéo, ... Bên cạnh đó, sách còn đưa ra các tình huống thực tế, yêu cầu HS vận dụng kiến thức hình học để giải quyết. Chẳng hạn, dùng sợi dây để so sánh hai độ dài, dùng gang tay đo mặt bàn, chiều cao của cây khi chưa bị gãy,...

4 Gợi ý kiểm tra đánh giá

Kiểm tra đánh giá chủ yếu nhằm vào:

- Một là nhận biết khái niệm và tái hiện kiến thức qua các hình vẽ và khả năng tính toán.
- Hai là cách diễn đạt những kết luận hình học trong bài học và trong những tình huống tương tự.
- Ba là sử dụng được công cụ học tập trong việc vẽ hình.

Cần chú ý:

- Không nên cho rằng HS "tỏ ra" hiểu bài là được. Trái lại, cần đòi hỏi HS diễn đạt đúng cả về nội dung lẫn về ngôn ngữ. GV cần phát hiện, uốn nắn HS về cách dùng thuật ngữ, đặt câu, ... cho chuẩn xác.
- Trong một vài trường hợp, có thể cho phép HS vẽ hình bằng tay (vẽ phác) để đảm bảo thời gian. Tuy nhiên, đối với các bài tập đòi hỏi sử dụng công cụ học tập để vẽ hình, GV cần nghiêm khắc với các hiện tượng qua loa đại khái. Trên lớp, GV cần quan sát tỉ mỉ về cách sử dụng thước thẳng và ê ke của HS trong quá trình vẽ hình, phát hiện các trường hợp còn lúng túng để hướng dẫn.
- Đánh giá qua các hoạt động của HS trong giờ học và các bài làm ở nhà.

5 Gợi ý về những hoạt động ngoài giờ lên lớp

Hoạt động trải nghiệm. Trong sách không giới thiệu các hoạt động trải nghiệm liên quan đến bài học. Tuy nhiên GV vẫn có thể tổ chức các hoạt động như trồng cây thẳng hàng (hoặc kiểm tra tính thẳng hàng của các cột, cây đã trồng, các cây có cách đều nhau không).

Hoạt động bổ sung. Tùy theo hoàn cảnh, GV có thể yêu cầu HS thực hiện:

- Quan sát người thợ cắt ra các thanh sắt bằng nhau từ một cuộn sắt xây dựng: Họ đã làm thế nào mà không cần đến thước đo độ dài.

- Khi cắm trại, lớp cần những thanh tre dài bằng nhau làm cọc. Làm thế nào để biết hai đoạn tre có dài bằng nhau không.
- Tìm hiểu trò chơi dân gian "đánh khăng" (hay đánh trống). Trong trò chơi này, người ta đo khoảng cách như thế nào.

B CÁC BÀI HỌC CỤ THỂ